

OTA ASKEL ETEENPÄIN

Olemme kaikki keskenämme samanarvoisia. Toiset meistä ovat kuitenkin enemmän tasa-arvoisia keskenään kuin toiset. Tässä harjoituksessa osallistujat kokevat miltä tuntuu olla ”joku toinen”. Sosiaalinen epätasa-arvoisuus alkaa usein syrjinnästä ja yksilöiden/ryhmien yhteiskunnan ulkopuolelle jättämisestä, eriarvoisista mahdollisuuksista ja lähtökohtien epätasa-arvoisuudesta.

Teema: Syrjintä, eriarvoisuus

Ryhmäkoko: 10–30

Aika: 30–45 min. Varaa aikaa myös purkamiseen ja yhteiseen keskusteluun

Tavoitteet: 1) Herättää oppilaita ajattelemaan erilaisuutta ja sen vaikutuksia. 2) Lisätä tietoisuutta yhteiskunnan epätasa-arvoisuudesta ja vähemmistöjen arjen todellisuudesta. 3) Lisätä empatiaa ja arvostusta erilaisuutta ja moninaisuutta kohtaan.

Materiaalit: Roolipelikortit (alla), tilaa oppilaille asettua riviin ja liikkua eteenpäin (tilava luokkahuone, liikuntasali tai vastaava, (rauhallista taustamusiikkia)

OHJEET:

- 1) Luo rauhallinen ja hiljainen ilmapiiri roolityöskentelyä varten.
- 2) Ennen roolikorttien jakamista: Pyydä, että oppilaat **eivät näytä roolikorttiaan muille eivätkä keskustele tai kommentoi** päätöksiansä harjoituksen aikana. Vain opettaja puhuu. Jos oppilas jonkin kysymyksen kohdalla on epävarma vastauksestaan, hän ei siirry eteenpäin vaan jää paikoilleen. **Taustaoletus on, että jokainen roolihahmo asuu ja elää tällä hetkellä Suomessa.** Jaa jokaiselle oppilaalle yksi roolikortti.
- 3) Pyydä oppilaita asettumaan mukavasti ja lukemaan korttinsa.
- 4) Pyydä heitä samaistumaan rooliinsa seuraavien kysymysten avulla. Lue kysymykset yksi kerrallaan ja anna oppilaille hetki aikaa pohtia niitä. Älä kiirehdi, jotta roolit ehtivät muotoutua. (Voit halutessasi muokata kysymyksiä, valita sopivimmat tai keksiä niitä lisää):

Mieti roolihahmoasi.

Millainen lapsuus sinulla oli?

Minkälainen oli/on perheesi ja keitä siihen kuului?

Mitä vanhempasi tekivät / tekevät työkseen?

Minkälaista on arkielämäsi nyt?

Miten vietät vapaa-aikaasi?

Missä asut, maalla / kaupungissa / lähiössä?

Oletko koulussa tai opiskeletko?

Miten ja missä vietät lomasi?

Mikä pelottaa sinua?

Kenen kanssa leikit ja millaisia leikkejä leikit?

Minkälaisessa talossa asuit / asut?

Onko äidinkielesi suomi tai jokin muu kieli?

Millaiset ovat ihmissuhteesi / ystävät / perhe?

Minkälainen on elämäntyylini?

Kuinka paljon ansaitset kuukaudessa?

Onko sinulla koulutus johonkin ammattiin?

Mikä kiinnostaa sinua?

Mitä odotat tulevaisuudelta?

- 5) Pyydä oppilaita asettumaan suoraan riviin huoneen toiseen päähän. Kerro, että luet listan erilaisista tilanteista ja tapahtumista. Aina, kun oppilas voi mielestään vastata **KYLLÄ, heidän**

tulee ottaa ”kukon askel” eteenpäin. (Askeleiden tulisi olla mahdollisimman samankokoisia, jotta eroja ei synny harppauksien mukaan.) Jos vastaus on **Ei tai siitä on epävarma, on pysyttävä paikallaan.**

6) Lue TILANNE (alla) kerrallaan ja anna oppilaille hetki aikaa miettiä siirtymistään.

7) Luettuasi kaikki tilanteet pyydä oppilaita huomioimaan paikkansa tilassa.

Kysy oppilailta yleisesti:

Miltä tuntuu nähdä oma paikkansa suhteessa muihin?

Miltä tuntui astua askel eteenpäin tai pysyä paikallaan?

Missä vaiheessa kiinnitit huomiota muiden liikkumiseen?

Miltä tuntui huomata muiden jäävän paikalleen?

Miltä tuntui, kun muut etenevät sinun jäädessäsi paikallesi?

Mitä tunsit? Mitä ajatuksissa se sinussa herätti?

8) Käykää jokaisen roolit läpi yksitellen. Kysy oppilailta kultakin erikseen:

Kuka olet?

Millaiseksi kuvittelit roolin?

Olitko mies / nainen, tyttö / poika?

Luuletko, että askellus oli tapahtunut toisin sukupuolta vaihtamalla?

Oliko vaikea näytellä/samaistua rooliin?

Minkälaisissa tilanteissa hahmosi voisi kokea epävarmuutta tai turvattomuutta?

*Entä jos olisitkin ollut rikas/sairas/köyhä – muu vastakohta kuvittelemallesi ominaisuudelle?
(idea parilla kysymyksellä murtaa mahdollisesti luotua stereotyyppistä kuvaa ko. roolista)*

8) Roolityöskentelyn PURKAMINEN on hyvin tärkeää. Varaa sille aikaa. Käykää yhteisesti kokoava keskustelu harjoituksesta.

Kuvastaako tilanne mielestänne yhteiskuntaa? Miten?

Tuntuiko missään vaiheessa, että oikeuksianne loukataan?

Mitä asialle voisi tehdä?

Mistä epäkohdat mielestänne johtuvat?

Mitä itse ehkä voisit tehdä asioiden muuttamiseksi?

ROOLIKORTIT

Voit muokata rooleja jättämällä määreitä pois tai lisäämällä niitä (esim. hahmon ikä, sukupuoli, kansalaisuus, terveydentila, ammatti, tms.). Voit myös keksiä kokonaan uusia roolihahmoja. Voit myös jakaa joillekin oppilaille saman roolikortin ja lopussa keskustella, kuinka eri / samalla lailla roolihahmot reagoivat.

Olen 10 vuotta sitten islamiin kääntynyt suomalainen.

Olen nuori poliisi isossa kaupungissa. Elän parisuhteessa samaa sukupuolta olevan puolisoni kanssa. Päättä oletko kertonut asiasta työpaikallasi.

Olen 17-vuotias opiskelun keskeyttänyt romaninuori.

Olen vasta maahan muuttanut pakolainen. En osaa paikallista kieltä enkä juuri kirjoittaa tai lukea omaa äidinkieltänikään.

Olen liikuntarajoitteinen, pystyn liikkumaan ainoastaan pyörätuolilla.

Olen leski, nyt sairaseläkkeellä.

Olen nuori, jonka vakava ja pitkäaikainen sairaus vaatii jatkuvaa tarkkailua.

Olen työtön peruskoulunopettaja maassa, jonka virallista kieltä en osaa sujuvasti.

Olen paikallisen pankinjohtajan tytär, opiskelen kauppakorkeakoulussa.

Olen nuori, jolla on synnynnäinen kuulovamma.

Olen pienen lapsen äiti, teen työtä kotoa käsin.

Olen 17-vuotias nuori mies. Sokeuduin ilotulitusonnettomuudessa 10 -vuotiaana.

Olen 15-vuotias lapsi, jonka toinen vanhemmista on sukupuolenkorjausprosessissa.

Olen kiinalaisten maahanmuuttajien poika. Vanhempani omistavat menestyvän pikaruokaketjun.

Olen menestyksestä kansainvälistä uraa tekevän diplomaattiperheen esikoinen.

Olen työtön yksinhuoltajaisä.

Olen 45-vuotias kotirouva.

Olen seksuaaliseen vähemmistöön kuuluva nuori aikuinen.

Olen seksuaaliseen vähemmistöön kuuluva koululainen.

Olen muslimiperheen tytär, vanhempani ovat vakavasti uskonnollisia. Asun vielä kotona.

Olen syvästi uskonnollisen, monilapsisen perheen esikoinen.

Olen hiv-positiivinen nuori nainen.

Olen hiv-positiivinen nuori mies.

Olen 17-vuotias pakolaistaustainen nuori. Odotan maassaololupaa jäädä Suomeen.

Olen menestyvän tuonti – ja vientiyrityksen omistaja.

Olen päihderiippuvaisten vanhempien lapsi. Kotonani ei ole turvallista.

Olen malli, olen afrikkalainen alkuperältäni.

Olen koditon 21-vuotias nuori aikuinen.

Olen huostaan otettu koululainen. Minua kiusataan koulussa.

Olen koditon keski-ikäinen.

Olen syrjäseudun maanviljelijäperheen lapsi, lähin kaupunki on useiden kymmenien kilometrien päässä.

Olen kansalaisjärjestöissä aktiivisesti toimiva opiskelija

Olen Suomeen tultuani ollut työtön, vaikka omassa maassasi olin arvotetussa asemassa liike-elämässä.

Olen 6 lapsen kotiäiti, perheemme ja taustani on vahvasti uskonnollinen
Olen pätkätöitä tehnyt, juuri esikoiseni saanut nainen

Olen kansakoulun käynyt 50-vuotias, työskentelen tehtaassa.

Olen korkeasti koulutettu, toistaiseksi voimassaolevassa työsuhteessa

Olen korkeasti koulutettu, vakituisessa työssä oleva henkilö

TILANTEET / TAPAHTUMAT

Kun vastaat kyllä esitettyyn väitteeseen, astu askel eteenpäin.

1. *Olet suhteellisen tyytyväinen elämääsi.*
2. *Sinulla on elämän perusasiat kunnossa.*
3. *Sinulla on kelvollinen koti ja kohtalainen toimeentulo.*
4. *Kodissasi on puhelin, televisio ja tietokone sekä muut riittävät mukavuudet*
5. *Voit elämässäsi tehdä sitä, mitä haluat.*
6. *Voit opiskella ja valita uran, joka sinua kiinnostaa.*
7. *Sinulla on mahdollisuus opiskella haluamaasi alaa haluamallasi paikkakunnalla*
8. *Voit valita työpaikkasi tai ammattisi kiinnostuksesi mukaan*
9. *Voit käyttää internetiä ja hyötyä siitä.*
10. *Sinulla on oma pankkitili ja voit päättää itse rahojesi käytöstä.*
11. *Elämäsi on kaikin puolin mielekästä ja tulevaisuutesi näyttää valoisalta.*
12. *Et ole koskaan elämäsi aikana kokenut syrjintää taustasi tai ominaisuuksiesi takia.*
13. *Vanhempiasi tai muita läheisiäsi ei ole syrjitty.*
14. *Taloudellisesti elämäsi on aina ollut tasapainoista ja vaivatonta.*
15. *Koet, että kieltäsi, kulttuuriasi ja uskontoasi arvostetaan yhteiskunnassa, jossa elät.*
16. *Koet, että mielipiteitäsi arvostetaan yhteisössäsi, sinulta usein myös kysytään niitä.*
17. *Voit vaikuttaa ympäröivän yhteiskunnan asioihin.*
18. *Voit äänestää kansallisissa ja paikallisissa vaaleissa oman valintasi mukaan.*
19. *Et pelkää poliisin pysäyttävän sinua kadulla.*
20. *Et pelkää poliisin pysäyttäessä sinut.*
21. *Voit tehdä lomamatkan kerran vuodessa.*
22. *Voit kutsua ystäviäsi kotiisi illalliselle tai muuten viettämään aikaa kanssasi.*
23. *Et pelkää joutuvasi häirityksi tai ahdistelluksi kadulla tai mediassa.*
24. *Voit viettää tärkeitä juhlapyyhiä ystäväsi ja perheesi kanssa.*
25. *Vanhemmuutesi/mahdollinen tuleva vanhemmuutesi ei ole koskaan ollut uhattuna.*
26. *Et pelkää oman tulevaisuutesi tai lastesi tulevaisuuden puolesta.*

27. Tiedät mistä hakea apua ja neuvoja niitä tarvitessasi.
28. Sinulla on mahdollisuus käyttää terveydenhuollon palveluita.
29.
  - a. Sinulla ei ole ollut ongelmia terveys- tai työvoimapalveluja hakiessasi.
  - b. Sinulla on mahdollisuus käyttää yksityislääkäreitä
30. Ihmiset kysyvät mielipidettäsi hankalissa asioissa.
31. Voit mennä elokuviin tai teatteriin vähintään kerran viikossa.
32. Voit ostaa uusia vaatteita vähintään kerran kolmessa kuukaudessa.
33. Voit osallistua kansainväliseen tapahtumaan ulkomailla.
34. Voit seurustella ja avioitua vapaasti rakastamasi ihmisen kanssa
35. Koet, että sinua arvostetaan ja kunnioitetaan yhteisössä jossa elät.